

SCHAPENHOUDERIJ TEGEN HET LICHT GEHOUDEN

De Europese schapenhouderij is bijzonder. De sector is sterk geconcentreerd in bepaalde lidstaten en vaak gelegen in benadeelde gebieden. Ons land speelt niet echt mee, maar ondergaat wel de ontwikkelingen op Europees en wereldvlak. Bovendien dienen er zich voor de sector nieuwe uitdagingen aan, zoals handelsakkoorden en de brexit. – *Jacques Van Outryve*

Als er een landbouwsector is die uitkijkt naar de gevolgen van de EU-uittrading van het Verenigd Koninkrijk (VK), dan is dat de schapensector. Het VK speelt immers een sleutelrol in de productie, maar vooral in de Europese invoer en doorvoer van schapenvlees uit Nieuw-Zeeland. Echter, zelfs zonder een brexit is de sector aan een keerpunt toe. Sinds 1980 is het aantal schapen in de EU met 25,3 miljoen stuks gedaald (- 22,8%). Het aantal is nu gestabiliseerd op 86,7 miljoen stuks. Volgens de vooruitzichten op lange termijn zou deze veestapel tot 2025 behouden blijven. De productie van schapenvlees zou opnieuw kunnen stijgen door een hogere productie per dier. De EU telt 850.000 schapentelers, de waarde van het Europees geproduceerde schapen- en geitenvlees werd in 2015

geraamd op 5,5 miljard euro. Het gemiddelde verbruik in de EU bedraagt 2,1 kg karkasgewicht. In België is dat heel wat lager. In het VK en Roemenië bedroeg het

.....

De brexit stelt niet enkel Europa voor de keuze.

.....

verbruik in 2001 nog 6 kg/persoon. Het is gedaald tot respectievelijk 4,8 kg en 2,4 kg. En ja, er zijn er die nog meer schapenvlees eten: Australiërs aten in 2000 nog 16 kg/persoon. Ook hun verbruik is gehalveerd. Dankzij China zal het verbruik wereldwijd opnieuw toenemen. Er wordt verwacht dat ook het Europees

verbruik zal toenemen, onder meer door de verspreiding van de islam. De vraag luidt dan ook wie in Europa daarvan zal profiteren, de Europese productie of de invoer? In 2015 voerde de EU 212.000 ton schapenvlees in waarvan 85% uit Nieuw-Zeeland. Europa voerde ook 61.000 ton uit waarvan de helft in levende dieren. Levende uitvoer van schapen is een wereldfenomeen. Moslimlanden willen hun schapen nu eenmaal zelf slachten om er zeker van te zijn dat ze halal worden geslacht. Protest komt van de dierenrechtenorganisaties die zich verzetten tegen deze transporten.

De wereld rond

Figuur 1 geeft de schapenhouderij in de wereld weer. Vergelijken we met 1990, dan is de productie in zowel Noord- als

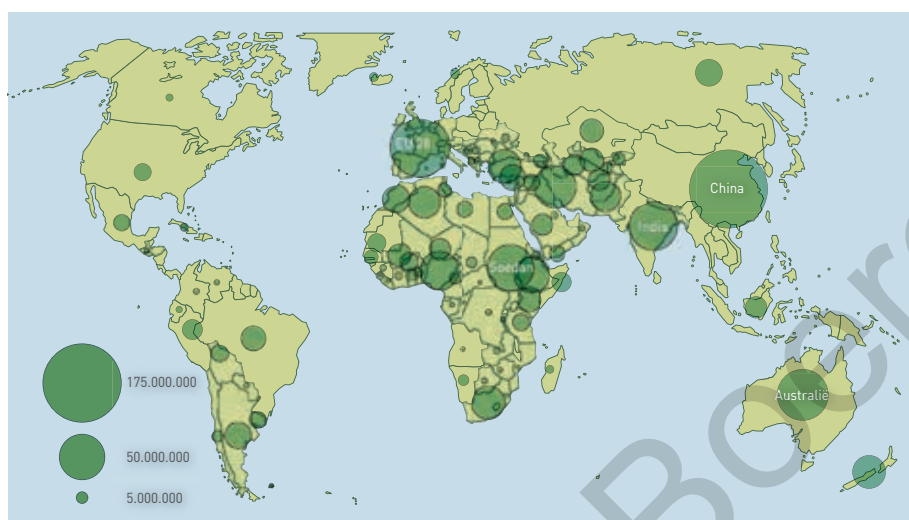
Zuid-Amerika en Europa sterk gedaald. De grootste stijging vond in China plaats, gevolgd door de rest van Azië en Afrika. In Nieuw-Zeeland worden schapen en vleesvee sterk verdrongen door de melkveehouderij die is blijven toenemen. Dat belet niet dat Nieuw-Zeeland de belangrijkste exporteur is van schapen- en lamsvlees, zowel naar China als naar de Europese Unie. De weg naar de EU verloopt over het Verenigd Koninkrijk. Deze band dateert uit het verleden, toen het VK nog geen lid was van de Europese Unie. Van daaruit bereikt het Nieuw-Zeelandse lamsvlees Frankrijk, waar het

verder, met name vijf weken ver met het schip. De landen rond de Pacific zijn maar drie weken verwijderd. Het is dan ook de vraag of Nieuw-Zeeland verkiest naar Europa te blijven varen of dat het zijn boeg naar de andere kant wendt. Het moet dan wel de strijd met Australië aangaan. Hoe dan ook stellen de brexit en wat landen als Nieuw-Zeeland doen niet enkel Europa voor keuzes.

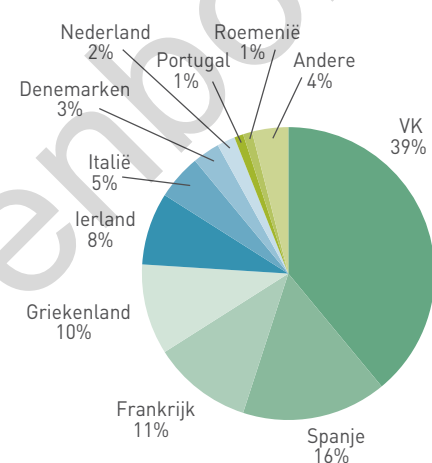
Gekoppelde steun

De Europese schapenhouderij heeft de jongste jaren reeds sterk moeten inbinden. Tussen 1999 en 2014 daalde het aan-

houden, laat Europa in zijn nieuw Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) lidstaten opnieuw toe directe steun te koppelen. Het kwaad is echter geschied! Tweeëntwintig EU-lidstaten hebben hun schapenpremies gekoppeld. Gemiddeld bedraagt de steun 12 euro/dier (2015). Het Verenigd Koninkrijk, nochtans de grootste schapenproducent, heeft geen gekoppelde steun. Daar wordt de steun gekoppeld aan de ligging van het perceel. Hoe hoger of hoe meer benadeeld het gelegen is, hoe hoger de steun. Het is aan de boer om te beslissen met welke dieren hij zijn percelen beheert.

Figuur 1 Schapenhouderij in de wereld - Bron: FAOSTAT 2013 & GEB

Figuur 2 Productie van schapen- en geitenvlees in de Europese Unie (in 1000 ton en %) - Bron: Europese Commissie

grotendeels wordt geconsumeerd. Via Frankrijk komt het vlees ook in de andere EU-lidstaten terecht. Meteen is de vraag gesteld hoe dat na de brexit zal verlopen? Wordt het een goede of een slechte zaak voor Europese schapenhouders? Veel zal afhangen van handelsakkoorden die de EU met het VK zal sluiten en van de handelsovereenkomsten die de EU met Australië en met Nieuw-Zeeland is opgestart. Australië voert tot nog toe weinig schapenvlees uit naar de EU. Het heeft zich vooral toegelegd op Afrika, het Midden-Oosten en Azië en de landen rond de Stille Oceaan. Houden zo! Trouwens, ook Nieuw-Zeeland kijkt meer en meer uit naar China en de andere landen rond de Stille Oceaan. Het zogenaamde TPP (Trans-Pacific Partnership), het handelsakkoord met de VS en Canada en Aziatische landen, China uitgezonderd, is voor hen een zegen. Dat de nieuwe Amerikaanse president dit zou opblazen is voor hen niet noodzakelijk een ramp, want een handelsakkoord met China staat op stapel. Europa ligt immers een heel eind

tal schapen in Ierland met 42%, in Spanje met 39%, in Frankrijk met 26%, in Italië met 25%, in Portugal met 35% en in het VK met 28%. Oorzaken die worden genoemd zijn onder meer de concurrentie met ingevoerd schapen- en lamsvlees, een geheel of gedeeltelijke ontkoppeling van de Europese steun en de economische crisis, want schapenvlees is geen goedkope vleessoort. Niettegenstaande deze sterke herstructurering is de schapenhouderij in het VK en Spanje een belangrijke sector gebleven. Trouwens, een Europese schapenhouderij is nodig. Schapen komen voornamelijk voor in benadeelde gebieden, waar ze nodig zijn voor het landschapsonderhoud. In 70% van de meeste benadeelde gebieden in de EU komen schapen voor. Er is vaak discussie of schapen dan wel runderen de beste natuurbeheerders zijn. Dat heeft met de beoogde plantenbiodiversiteit te maken. Beide diersoorten hebben een verschillende graasgewoonte en -techniek. Meer en meer worden beide ingezet. Om de schapenhouderij of rundveehouderij in deze benadeelde gebieden te

Tot slot willen we hier even herinneren aan het feit waarom het Verenigd Koninkrijk over zo veel groen platteland en schapen beschikt. Hiervoor moeten we 500 jaar teruggaan in de tijd, toen Erasmus in Vlaanderen handelsakkoorden voor Engeland afsloot en de Engelsen hun gewezen stoffen – laken – goedkoop in Vlaanderen mochten invoeren. Bijna alle akkerbouwgrond in Engeland werd in grasland omgezet om zo veel mogelijk wol te produceren. Meteen waren de dames en heren van stand die de gronden bezaten, verlost van hun pachters. Om schapen te hoeden had je geen boeren nodig. De boeren stonden op straat, maar de schapen gaven Engeland op die manier zijn zo geroemde platteland een groene kleur. Dankzij het Engelse laken kende de Vlaamse textielindustrie gouden tijden en een grote tewerkstelling. De Vlaamse lakenproductie en schapenteelt, in die tijd geconcentreerd in het Hageland, zijn 500 jaar geleden met dat handelsakkoord verloren gegaan. Handelsakkoorden en hun gevolgen zijn niet nieuw. Zij geven en nemen. Met de op-

komst van het katoen ter vervanging van wol kwam de Engelse handel onder druk te staan, maar het platteland en de vele schapen zijn gebleven. Met de toetreding tot de EU werd heel wat land opnieuw omgeploegd om te profiteren van de lucratieve Europese graanprijzen. Die behoren inmiddels tot het verleden. Akkerland werd opnieuw in grasweiden omgezet, ook om de vele erosie in het glooiende landschap tegen te gaan. Hoe zal Engeland er na de brexit uitzien? We maken het nog mee!

Aanbevelingen

In het najaar van 2015 werd op initiatief van de Europese Commissie een 'EU Sheep Meat Forum' in het leven geroepen. Tijdens drie workshops werd de problematiek van het Europese schapenvlees door de stakeholders, dat zijn alle betrokken partijen, uit de doeken gedaan en werden aanbevelingen voor de toekomst geformuleerd. Op 13 oktober werden de werkzaamheden afgerond. Die aanbevelingen verschillen niet zo veel van die voor andere sectoren, denk aan transparante prijsvorming en up-to-date marktinformatie. Hier wordt verwezen naar de 'dashboards' (<http://ec.europa.eu/agriculture/dashboards/>) voor de verschillende sectoren, ook schapenvlees. Verder blijft (gekoppelde) ondersteuning van de sector nodig. Europa moet leren van Nieuw-Zeeland, waar programma's lopen om jongeren aan te zetten in de sector te treden. Tot slot wordt gerekend op pro-

motiecampagnes voor Europees schapen- en lamsvlees in Europa. Europa heeft weinig sectoren waar nog veel groei mogelijk is omdat de zelfvoorzieningsgraad niet is bereikt. De schapensector is daar één van. Echter, ook aan het culinaire moet worden gesleuteld. Schapen- en lamsvlees wordt voornamelijk door ouderen gegeten en wordt niet door iedereen gesmaakt. Daar moet verandering in worden gebracht met nieuwe

versnijdingen en bereidingen. Het product moet opnieuw aantrekkelijk worden gemaakt. Het laatste woord is daarover nog niet gezegd. ■

Voor meer informatie over de besluiten en presentaties van de workshops kan je terecht op http://ec.europa.eu/agriculture/sheep-goats/forum/index_en.htm. Ze waren de aanleiding voor ons verhaal.

LAMSVLEES UIT WALES

Om Europeanen aan te zetten Europees lamsvlees te eten, heeft de EU promotiecampagnes opgezet. Meerdere producten werden bovendien als Europees streekproduct erkend. Vandaar deze promotie voor lamsvlees uit Wales, met een verwijzing naar de natuur en het groen van Wales, in alle talen van de EU. Met een geloofwaardig lokaal verhaal wordt het product globaal over heel Europa – en zelfs daarbuiten – gecommmercialiseerd. Het is de enige manier om met alle handelsakkoorden in het verschiets tegen de concurrentie van het ingevoerde lamsvlees in te gaan. Europa stelt hiervoor middelen ter beschikking. Na de brexit zal niet Europa maar Londen voor de steun van dit lamsvlees op de Europese markt moeten instaan.

